

10. Souhrnné cvičení. Doplňte čárky.

William Shakespeare největší světový dramatik psal komedie tragédie a historické hry. Památky starší české literatury nejsou mezi lidmi příliš známy. Pane vrchní rádi bychom zaplatili. Vítězslav Hálek známý do dnes především svými lyrickými básněmi se pokoušel psát i dramata. Před pěti lety tehdy ještě o svou zahrádku pečoval. Krásné šťavnaté a plné plody jahod vyzývaly k utržení. Nesouvislá zmatená výpověď obviněnému značně přitížila. Na obchodní akademii jsem měl nejraději odborné předměty zejména podnikovou ekonomiku psaní na stroji a účetnictví. Pes byl hned dole hned na půdě. Návštěvníci čekající na prohlídku hradu se dílem procházeli v přílehlé zahradě dílem posedávali na lavičkách. První sbírka Jana Nerudy tj. Hřbitovní kvítí se nesetkala s příznivým ohlasem kritiky. Další krásný jarní den byl u konce. Nejraději chodím na houslové klavírní nebo varhanní koncerty. Díky svému učiteli přírodopisu vynikajícímu znalci motýlů jsem se rozhodl studovat biologii.

11. Souhrnné cvičení. Doplňte čárky.

První doložený kamenný kostel v Čechách zasvěcený sv. Klimentovi dal postavit kníže Bořivoj na Levém Hradci hradišti vybudovaném na výrazném návrší nad řekou Vltavou. Jaroslav Seifert vynikající český básník obdržel r. 1984 Nobelovu cenu za literaturu. Pan učitel Hampl ten nás opravdu něco naučil. Sinice jsou spolu s bakteriemi nejstarší organismy žijící na Zemi. Jména souhvězdí se píšou s velkým písmenem např. Labuť Lev Střelec. V současnosti většina obyvatel České republiky více než 70 procent žije ve městech. V lese tam si odpočinu nejlépe. O vznik Československa v r. 1918 se zasloužili především tři muži a to Masaryk Beneš a Štefánik. Nezapomeň Ondřeji na maminičiny narozeniny. Mezi nejpozoruhodnější přírodní pikovcové útvary Českého Švýcarska patří největší skalní brána v Evropě Pravčická brána poblíž Hřenska. Nedošli jsme z něho nic ani slovo.

B. Čárka v souvětí

Souvětí je spojení několika vět jednoduchých v jeden větný celek. Kromě případů, kdy jsou pomocí spojek *a, i, ani, nebo* spojeny hlavní věty nebo vedlejší věty v poměru slučovacím, oddělujeme věty v sou-

věti čárkami. Proto je při psaní důležité rozeznat v souvětí jednotlivé věty. Většinou platí zásada, že kolik je v souvětí sloves v určitém tvaru (tj. ve tvaru, u něhož můžeme určit osobu), tolik je v souvětí vět.

a) Čárkou oddělujeme věty závislé (vedlejší) od vět řídicích. Věta řídicí může přitom být větou hlavní, nebo může být větou vedlejší, na které je závislá jiná věta vedlejší. Např. v souvětí *A pan školník řekl, že neví, jak se to mohlo stát* je první věta hlavní, druhá vedlejší (závisí na slově *řekl*) a třetí věta je také vedlejší a závisí na druhé větě.

Věta vedlejší může být do své řídicí věty vložena. Např.: *Plochy dřeva, i když jsou dobře opracovány, se snadno špiní*. Vidíme, že věta řídicí začíná před větou vedlejší, která je na ní závislá, a končí za ní. Z hlediska pravopisu je důležité, že věta vložená musí být před svým začátkem a za svým koncem oddělena čárkami.

Cvičení

1. Doplňte čárky.

- a) Toho dne kdy se mělo poprvé spát v maringotkách nehnali se muzikanti tak divoce ke stájím. Když se úplně setmělo přivázali si oba hoši na zápěstí slabounký provázek jehož druhý konec předtím zavedli do sousedního stanu kde bydlel Rikitan. Řekli jsme si tedy že svítící dřevo které nás mohlo prozradit schováme takže se nikdo nedozví že jsme byli u zakázaného močálu. Vy kteří jste navštívili Prahu znáte ovšem Karlův most.
- b) Obdiv k svalovcům to taky byl co přimělo Achilla Breburdu že koupil divadlo Varieté když se doslechl že jeho majitel je nemíní už pronajímat cirkusům a divadelním společnostem. Profesori potvrdzovali že studující Karas jeví zcela výjimečné nadání matematické a nezvyklou zálibu v číslech. Firma Holan jejíž inzeráty se v tomto týdnu objevily v novinách a v televizi si počíná velmi čiperně. Platilo mezi námi kluky když došlo k maléru že se vyšetřilo nejdřív kdo začal. Ráno když všichni odešli seděla Helena před zrcadlem.

2. Doplňte čárky.

- a) Když o někom řeknu že je chytrý myslím tím pozoruhodnou zvláštnost. Je to jako bych třeba řekl že včela má žahadlo nebo slon chobot. Řeknete-li o někom že je to chytrý sedlák myslíte tím patrně že umí

dobře prodat na trhu. Pravíte-li že to je rozumný sedlák chcete tím asi říci že umí vůbec dobře hospodařit. Rozumným politikem nazveš jen toho kdo dovede řídit věci k obecnému užitku a chvályhodně.

K. Čapek

- b) Paní Načeradcová radila se právě se svým svědomím jakou sklenici zavařeniny by měla otevřít když tu se přiblížil k domu manifestační průvod. Muž v jeho čele nesl láhev v níž mezi znojemskými okurkami plaval hadrový míč. Vletěl tam jak se tvrdilo při výkopu z rohu. Dále kráčel jeden pán který se řvoucím hlasem dožadoval náhrady za rozbité okno. Načež následovala skupina lidí která tvrdila že všechna okna jejich příbytku mohla vzít za své. Mezi nimi vynikala vysoká ženština která se dala slyšet že „tady jde vo život“. Paní Načeradcová se ptala několika nepromokavých plášťů viděly-li nešťastnější ženu než je ona.

K. Poláček

b) Čárkou oddělujeme většinu souřadně spojených vět, a to jak hlavních, tak vedlejších. Např.: *Nebyl sice v nejlepší formě, ale závod vyhrál.* (věty hlavní) *Petr mi oznámil, že příklad vypočítal dobře, ale že zapomněl na desetinnou čárku.* (Druhá a třetí věta jsou souřadně spojené věty vedlejší, první je věta hlavní.)

Čárkou oddělujeme věty v poměru odporovacím, stupňovacím, vylučovacím, příčinném (důvodovém) a důsledkovém. Čárkou však neoddělujeme souřadně spojené věty s významem slučovací, jsou-li spojeny spojkami *a, i, ani, nebo*. Např. *Závory se zvedly a auta se opět rozjela. Policie nevypátrala, kdo zločin spáchal ani zda k němu došlo skutečně v neděli. O prázdninách jsme se často koupali, chodili do lesa nebo jezdili na kole.*

Podobně jako v případě souřadně spojených větných členů i v případě souřadně spojených vět píšeme před spojkami *a, i, nebo, ani* čárku tehdy, když je mezi větami jiný poměr než slučovací. Např.: *Nechtěl jsem se vůbec zdržet, a zatím jsem tam zůstal do rána. Honza byl ospalý, a přece nemohl usnout.* (Spojka *a* zde můžeme nahradit spojkou *ale*; jde tedy o poměr odporovací.) *Honza byl ospalý, a šel si lehnout. (a proto, a tedy, a tudíž, a tak si šel lehnout - poměr důsledkový) Petr byl ospalý, a nadto se s Novákovými stejně nechtěl bavit. Pes byl docela potichu, ani se nepohnul. Kniha je to skutečně vynikající, i ti nejpřísnější kritici ji pochválili.* (poměr stupňovací) *Petr byl ospalý, nebo zkrátka neměl náladu. Chovej se slušně, nebo sem vůbec nechod'. Bud' se řidič zdržel někde cestou, nebo na nás zapomněl.* (poměr vylučovací)

Pozor na psaní čárky před *a* (méně často před *i*, *ani*, *nebo*) v souvětích, v nichž jsou těmito spojkami souřadně spojeny dvě věty v poměru slučovací a mezi ně je vložena vedlejší věta. Mohou nastat dva případy:

a) Vedlejší věta je za spojkou *a* (*i*, *ani*, *nebo*). Např.: *Mistr Vavroušek pracoval od půl šesté, a když jsem se okolo dílny vracíval pozdě večer, ještě se tam obvykle svítilo. David našťestí zachoval klid, a než jsme přinesli žebřík, dokázal se na okapu udržet.* V těchto případech píšeme čárku před spojkou.

b) Vedlejší věta je před spojkou *a* (*i*, *ani*, *nebo*). I zde se před těmito spojkami píše čárka. Např.: *Obvykle jsme se cestou domů stavěli u Mirka, který bydlel blízko školy, nebo jsme zašli k nám. Všichni jsme si nabrali tolik knih, co jsme mohli unést, a vydali jsme se po schodech nahoru.*

Cvičení

3. Doplňte čárky.

- a) Já se znám se všemi obchodníky s koberci co u nás jsou a někdy si je tak obejdu abych se podíval co mají na skladě. Jelikož jsem chtěl udržovat dobrou vůli s paní Severýnovou sedl jsem si vždycky do kouta kde chrápala a funěla ta čubička Anina na takovém velkém koberci a drbal jsem ji na zádech. Plichta se začervenal a honem se té dámě omlouval že má tady s tím pánem obchodní jednání a když za mnou vyšel na chodbičku zeptal se mne co na něj mám. Před domem ve kterém měly Rychlé šípy klubovnu stál už houfec chlapců a cestou se k nim přidávali další a další. Byla již úplná tma ale na ulicích druhé strany bylo živo snad ani jeden chlapec a děvče nebyli dnes doma.
- b) Všichni hoši a děvčata Druhé strany si vážili toho že Rychlé šípy mezi nimi žijí nijak se nepovyšují a pyšnili se že jim pomáhají aspoň tím jak úzkostlivě zachovávají tajemství jejich bydlišť a skutečných jmen vůči každému cizímu zájemci. Jen hrstka špatných a závistivých potměšilců žárlila na dobrou a slavnou pověst Rychlých šípů a očerňovala je pomlouvala překrucovala různé události a snažila se strhnout pozornost Druhé strany na sebe. Každý je však už znal a prohlédl jejich nízké počínání jako už dobře znal a prohlédl Bratrstvo Kočičí pracky. Čím více se Rychlé šípy blížily k Rozdělovací třídě tím bylo na ulicích živěji.

4. Doplňte čárky.

- a) Více než čtvrtina stromků buď zaschla hned po vysazení nebo později beznadějně zarostla travou. Ať přšelo ať svítilo slunce Martina vždycky na počasí nadávala. Patrik musí být buď v práci nebo šel nakupo-

vat. Byl velice unaven a nadto se ještě nachladil. Nejenže Petra nikdo neobdivoval ale mnozí ho odsuzovali. Uviděli jsme že v první řadě jsou ještě volná místa a rozběhli jsme se tam.

- b) Ujeli jsme toho dne asi 50 km a protože jsme se snažili jet co nejrychleji a terén byl kopcovitý bolelo nás večer celé tělo. Honza nevyhrál ani po vynikajícím výkonu a přesto byl spokojen. Zbyněk se moc neučil a proto se musel spokojit se čtyřkou. Honza přišel domů umyl nádobí a šel se psem ven. Bylo stále větší horko a kdybychom se nevykoupali snad bychom se upekli. Veterinář pozorně vyslechl popis obtíží našeho Fleka a ačkoli bylo už po ordinačních hodinách pečlivě ho prohlédl.

C. Souhrnná cvičení na čárky

1. *Doplňte čárky.*

- a) Cirkusový ředitel Kludský napsal že sloni jsou chytřejší než nejchytřejší koně chytřejší než lidoopi. Říká se že mají své rozmary a je to pravda. Jsou však velmi citliví a každý jejich rozmar má svou příčinu. Slon má svou mluvu které je třeba rozumět. Je-li spokojený tiše a tlumeně mručí. Když má strach vydává hluboké prsní zvuky. Když se vyleká krátce a ostře zatroubí. Umí troubit smutně a teskně jako na rohu a zase vesele a jásavě jako na křídlovku.
- b) Umí plakat a umí se usmívat nenávidět a milovat žárlit a dělat si legraci. V Rumunsku se nám stalo že náš slon Charly při průvodu městem strčil zvědavě chobot přes vývěsní štít do obchůdku nějakého ševce. Ten se vyděsil a bodl Charlyho šídlem. Když jsme se po deseti dnech vraceli kolem ševcova krámku Charly se nenápadně přiblížil k vývěsnímu štítu natáhl chobot a vchrstl do krámku několik litrů vody kterou si nesl celou cestu v chobotu. Měl z toho radost jako malý kluk.

2. *Doplňte čárky.*

Kapsu musím stáhnout dvěma špendlíky jedním to nestačí. Petře drž ten špendlík dobře! Kdybys jej upustil těžko bychom ho mezi jehličím hledali. A víš co je u těch molekul ještě zajímavé? Že se neustále pohybují a že ani na chvíli nezůstávají v klidu. Ať držíš hlavičku toho špendlíku sebepevněji nezabrániš molekulám v jejich pohybu. A třebaš je hlavička ze skla žádný pohyb uvnitř neuvidíš. V pevných látkách jako je třeba žula